

TYPY KOMUNITNÍ PRÁCE (Upraveno dle: POPPLE, K.: *Analysing Community Work. Its Theory and Practice*. Open University Press, Buckingham - Philadelphia 1996, s. 56-57, 55-73.)

studijní text, Libor Musil, FSS MU Brno 1999

Popple rozeznává šest základních typů komunitní práce. Čtyři - „komunitní péči“, „komunitní organizaci“, „rozvoj komunity“ a „komunitní plánování“ - považuje za odpovídající spíše reformnímu přístupu ke komunitní práci. Jeho zastánci vycházejí z představy, že k posílení schopnosti klientů zvládat vlastní životní situace dochází úpravou poměrů v obci nebo sousedství. Usilují proto o změny místní infrastruktury a o posílení způsobilosti skupin klientů samostatně, v místním kontextu organizovat nebo prosazovat uspokojení vlastních potřeb. Tyto změny mají zvládnutí životní situace usnadnit lepší integrací klientů do existujících poměrů ve společnosti.

Další dva přístupy - „komunitní vzdělávání“ a „komunitní akce“ - považuje Popple za spíše radikální, ačkoliv u „komunitního vzdělávání“ popisuje také reformní variantu. Radikální přístup vychází rovněž z představy, že k posílení schopnosti klientů zvládat životní situace může dojít díky úpravě poměrů v obci nebo sousedství. Taková úprava poměrů však může být účinná, pokud snaha o samostatné a kolektivní prosazování místní změny přesáhne rámec obce a přispěje k celkové změně ekonomických a mocenských poměrů ve společnosti. V tomto kontextu tedy jde o takové změny místní infrastruktury a kompetencí klientů, jež jim umožní veřejně vyjádřit vlastní představy o místní změně a zájem na přeměně těch celospolečenských podmínek, které vedou k jejich znevýhodnění. Z tohoto hlediska je účelem komunitní práce překonávat strukturální sociální nerovnosti.

Typy komunitní práce odpovídající spíše reformistickému přístupu

typ	strategie	role pracovníka	cílová skupina	instituce
komunitní péče	umožnit přechod z institucionální do domácí péče a zlepšit situaci obyvatel kultivací sociálních sítí a služeb dobrovolníků, vytvářením svépomocných jednotek, podněcováním zájmu lidí o dobrovolnou nebo „neformální“ péči o potřeby blízkých	trvalý nebo dočasný organizátor laické péče, dobrovolník, neformální (to je domácí, sousedský) pečovatelský pracovník	senioři, lidé s postižením, děti do 5 let aj.	neformální (to je domácí, sousedská, přátelská) péče, rodina, obvykle ženy, někdy ženou a mužem ‚sdílená péče‘, odborná podpora laické péče
komunitní organizace	zlepšení koordinace činnosti různých sociálních služeb (snaha vyhnout se duplicitě, efektivně nabídnout služby a uspokojit potřeby)	organizátor, manažer, koordinátor, inspirátor	uživatelé a zřizovatelé profesionálních služeb s omezeným rozpočtem	obecní střediska služeb, koordinační výbory, poradní sbory, profesionální služby
rozvoj komunity	podpora skupin při získávání sebedůvěry a dovedností potřebných k prosazování zlepšení a kontroly kvality vlastního života, posilování aktivní participace a svépomoci vzděláváním, podněcováním skupin k artikulaci vlastních priorit	nabízející možnosti, usnadňující změnu	skupiny obyvatel nebo nájemníků, znevýhodněné skupiny chudých, žen, ohrožené ženy a děti, etnické menšiny aj.	nátlakové skupiny, proti diskriminaci zaměřené aliance profesionálních, politických a místních zájmů, místní autority nebo organizace nakloněné rasové nebo jiné rovnoprávnosti, svépomocné skupiny znevýhodněných
komunitní plánování	analýza podmínek, programů a služeb, stanovení cílů a priorit, mobilizace zdrojů, zavádění a hodnocení efektivity služeb a programů	nabízející možnosti, usnadňující změnu	lokality, ve kterých dochází ke znovuoobnově rozvoje	nátlakové skupiny, proti diskriminaci zaměřené aliance profesionálních, politických a místních zájmů, místní autority nebo organizace nakloněné rasové nebo jiné rovnoprávnosti

Typy komunitní práce odpovídající spíše radikálnímu přístupu

typ	strategie	role pracovníka	cílová skupina	instituce
komunitní vzdělávání	přizpůsobit vzdělávání poměrům v obci; reformistická verze: podpora sociální integrace specifických skupin nabídkou specifického vzdělávání; radikální verze: snaha překonat ideologickou nadvládu podněcováním kritického vědomí a poskytováním příležitostí k problematizaci místní zkušenosti a situace, což vede k akci, po níž následuje další kritická reflexe (feministický příklad: odmítnutí členění problémů žen a jejich řešení na ‚individuální‘ či ‚rodinná‘ a ‚veřejná‘)	vzdělavatel, usnadňující změnu	znevýhodněné skupiny chudých, nezaměstnaných, žen, imigrantů, etnické nebo jiné menšiny a jiné	reformistická verze: místní školy jako střediska vzdělávání, veřejného života a trávení volného času, doplňující vzdělávání, vzdělávání pro dospělé nebo příslušníky menšin, multikulturní vzdělávání; radikální verze: odmítnutí hierarchického ‚stupňového systému‘, kde je poznání chápáno jako zboží, které otevírá přístup k moci a privilegiím, a jeho nahrazení problematizací zkušeností, která umožňuje změnu a otevírá možnost omezení znevýhodnění
komunitní akce	konfliktní, přímá, místní akce usilující o vyjednávání s mocnými o dílčí problém, cílem je omezit nerovnosti a zlepšit nevhodné životní podmínky (zejména podmínky bydlení, odpor proti urbanistickým zásahům, nevýhodným změnám zákonů, nadvládě mužů nebo rasistů	aktivista komunitní pracovník, který prožívá konflikt mezi rolí zaměstnance státu nebo obce a opory opoziční skupiny	obvykle znevýhodnění (chudí, ženy, menšiny), někdy příslušníci střední vrstvy, nájemníci	hnutí (squotteri, za sociální práva, ženy, antirasistické organizace) a aliance , akční skupiny nájemníků, koalice s místními odbory nebo podnikateli, akcemi vyvolané projekty tvorby pracovních míst, ekonomické regenerace nebo sebe-organizace menšin, antirasistický zaměřené místní autority nebo organizace